

XVII Seminarium WEP

Rudniewski Roman (1893-1965)

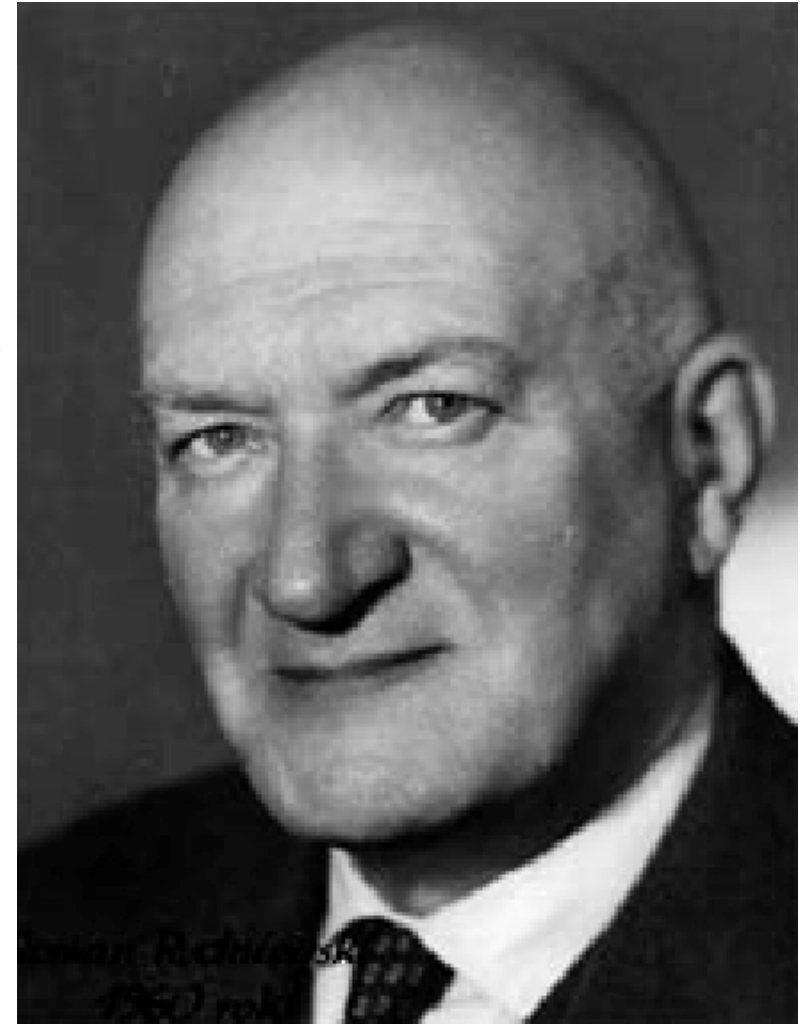
Rudniewski Roman (1893-1965)

Inżynier architekt, entuzjasta radiotechniki. Pionier polskiej radiofonii, spiker pierwszej polskiej audycji (1 II 1925), propagator radia.

Urodzony 7 marca w Stanisławowie (od XI 1962 r. Iwano-Frankiwnsk), jako syn Karola i Heleny Pasławskiej.

Był wychowankiem OO. Jezuitów w Chyrowie i absolwentem Wydziału Architektury Politechniki Drezdeńskiej.

Uprawiał architekturę, a społecznie zajmował się radiofonią.

Stanisławów na ziemi halickiej

Miasto założono w roku 1662, w widłach rzeki Bystrzycy (Nadwórniańskiej i Sołotwińskiej) przez Andrzeja Potockiego, jako miasto obronne. Lokację miasta zatwierdził król Jan Kazimierz we Lwowie, dnia 14 VIII 1663. Rozbudowane w epoce baroku, nazywane „małym Lwowem”.

W latach (1772-1918) było pod zaborem Austriackim. W r. 1880 w mieście mieszkało 9734 Polaków, 6998 Żydów i Niemców, 1643 Rusinów i 42 Czechów (razem 18626 osób). Od 1 XI 1918 do maja 1919 miasto było pod administracją Zachodnioukraiń

skiej Republiki Ludowej. Od maja 1919 do 17 IX 1939 było w granicach Polski jako stolica województwa stanisławowskiego.

Do czerwca 1941 r. miasto okupowali Sowieci; którzy masowo dodeportowali ludność w głąb ZSRR. Przed zajęciem miasta przez Niemców, NKWD zamordowało ponad 1200 osób więzionych w Stanisławowie.

Pod okupacją niemiecką (1941-44). Niemcy w VII i X 1941 masowo mordowali Żydów i inteligencję polską (patrz mordy w Czarnym Lesie, pod Stanisławowem).

Od VII 1944 – miasto w granicach ZSRR. Większość Polaków wysiedlono, przeważnie

osiedlili się oni w Opolu.

Pzeprowadzono likwidację polskich śladów w mieście. Na miejscu najstarszego polskiego cmentarza urządzono park i wybudowano hotel oraz inne budynki. Sprofanowano i zbezczeszczono kolegiatę stanisławowską projektu F. Corazziego, urządzono Muzeum Nafty i Gazu, a obecnie ukraińskie państwowe Muzeum Sztuki Sakralnej [1].

W roku 2009 władze ukraińskie odsłoniły pomnik na cześć Stepana Bandery – działacza OUN-B (Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów), a w 2010 r. Rada Miejska Iwano-Frankiwska nadała obywatelstwo honoro

we Stepanowi Banderze i Romanowi Szuchewyczowi – dowódcy UPA, którzy współorganizował ukraińskie bataliony „Nachtigall” i „Roland” w służbie niemieckiej. [1]

Roman Rudniewski założył firmę "Farad", która następnie, z firmą "Radjopol" utworzyła Polskie Towarzystwo Radiowe (PTR, 1923). W budynku przy ul. Narbutta 29 w Warszawie, PTR zajmowało się konstruowaniem i wytwarzaniem sprzętu radiotechnicznego (lamp elektronowych, stacji radiotelegraficznych nadawczo-odbiorczych i odbiorników radiowych. Na zapleczu budynku, zorganizowano ośrodek nadawczy z anteną nadawczą na dwóch masztach o wysokości ponad 40 m (rys. 1, 2, 3) [2].

**Rys. 1. Pionierzy polskiej radiotechniki, twórcy PTR (na terenie fabryki, 1925);
widać maszty antenowe, w środku siedzi naczelný inżynier D. Sokolcow. [2]**

Rys. 2. Hala fabryczna PTR

Rys. 3. Pracownicy PTR przed budynkiem firmy. Arch. PR [3]

Od 1 II 1925 r. PTR zaczęło nadawać codzienne audycje

radiowe — **pierwsze audycje radiowe w Polsce na fali 385 m.** Dyrektor PTR – Roman Rudniewski był pierwszym zapowiadaczem tego radia (rys. 4).

Rys. 4.
Inż. R. Rudniewski
1.II.1925 r.
na fali 385 m
inauguruje
nadawanie radia
w Polsce, [2].

Mikrofon ważył
kilkanaście kg

Na falach PTR odbył się pierwszy radiowy występ młodego śpiewaka — Jana Kiepury (5 V 1925, rys. 5) [2].

Rys. 5.

Jan Kiepura (5 maja 1925 r. w PTR) z dedykacją: "Jan Kiepura, młody utalentowany tenor Opery Warszawskiej. Znany stolicy z sukcesów w roli Fausta i Turida w Rycerskości") rozpoczął długą tradycję występów przed mikrofonem radiowym wielkich polskich artystów.

Honorarium za występ w PTR wynosiło 25 zł. i nie zależało od wielkości gwiazdy. Skalkulowano je na poziomie dojazdu taksówką z centrum do rozgłośni wówczas na przedmieściach Warszawy.

Następny występ J. Kiepury przed mikrofonami Polskiego Radia odbył się 1929 r. Honorarium wyniosło 20.000 zł — artysta przekazał je na cele dobroczynne.

Gdy stacja radiowa PTR zaczynała działalność w Warszawie, miała tylko kilkudziesięciu radioabonentów, a w 1926 r. było ich ponad 30.000. Początkowo nadawane były komunikaty meteorologiczne.

W dniu 3 maja 1925 transmitowano dwugodzinny Wielki Koncert Galowy, m.in. z artystami: Hanką Ordonówną, Fryderykiem Jarosym, Jerzym Leszczyńskim i Aleksandrem Zelwerowiczem.

18.VIII.1925 koncesję na nadawanie otrzymała Spółka Polskie Radio i PTR musiało "zejść ze sceny".

Roman Rudniewski był pomysłodawcą i organizatorem akcji radiofonizacji kraju za pomocą Detefonu skonstruowanego przez inżyniera Wilhelma Rotkiewicza.

Był współzałożycielem i działaczem różnych organizacji, np.: Instytutu Radiotechniki (1929), Stowarzyszenia Radiotechników Polskich (1921), Polskiego Związku Krótkofalowców (1930) oraz Muzeum Techniki i Przemysłu (1933).

Po II wojnie światowej, pracował w Wojewódzkim Biurze Projektów, oraz w Spółdzielczości Mieszkaniowej w Warszawie.

Sprawom radia poświęcił 20 lat pracy zawodowej i społecznej.

Zmarł w Warszawie 17.IV.1965 r., spoczywa na Powązkach (kw. 126-1-21). Miał dwoje dzieci – syna i córkę.

Rys. 6. Walne zgrom. czł. Inst. Radiotechnicznego, 28.3.1931; od lewej: prof. J.Groszkowski, dyr. Inst. prof. Dymitr Sokolcow, w-dyr. Inst. W. Cichowicz, **sekr. Roman Rudniewski**, płk. Ornbach, inż. S. Jasiński, dyr. Kazimierz Jackowski, prof. M.Pożaryski, prof. K.Drewnowski. (NAC)

Rys. 7. I Zjazd_PZK w Inst Radiotechnicznym; w środku:
Roman Rudniewski trzeci z lewej, Dymitr Sokolcow 5-ty z lewej, 1930. [4]

Literatura

- [1]. <https://pl.wikipedia.org/wiki/Iwano-Frankiwnsk> (czerwiec 2018).
- [2]. Polskie Radio PTR 1925. http://www.historiaradia.neostrada.pl/Stacja_1925.html (maj 2018).
- [3]. "Polskie Towarzystwo Radiotechniczne – pionierzy radiofonii - Historia...".
<https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/1540381> , (maj 2018).
- [4]. Radioelektronicy polscy. Technika amatorska. Rys historyczny. http://sp2put.pl/radioelektronicy/technika_amatorska.htm (czerwiec 2018).

Andrzej Marusak

Dziękuję Państwu za uwagę